

ใบความรู้ เรื่อง เสียงในภาษาไทย (เสียงสระ)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง เสียงในภาษาไทย (เสียงสระ)
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เสียงในภาษา หมายถึง เสียงที่มนุษย์เปล่งออกมาเพื่อสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เพื่อสนองความต้องการต่าง ๆ เช่น เพื่อขอความช่วยเหลือ เพื่อขอความรู้ เพื่อแสดงความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น

กำเนิดของเสียงในภาษา

อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงในภาษา ได้แก่ ปอด หลอดลม กล่องเสียงซึ่งอยู่ในลำคอตรงลูกกระเดือก ต่อมาก็มีลิ้นไก่และส่วนต่าง ๆ ในช่องปาก ได้แก่ เพดาน ลิ้น ปุ่มเหงือก และริมฝีปาก นอกจากนี้จมูกก็มีส่วนทำให้เกิดเสียงได้ด้วย อวัยวะต่าง ๆ เหล่านี้ทำงานประสานกัน ทำให้เกิดเสียงในภาษาขึ้น เราจะสังเกตได้ว่า อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงต่าง ๆ ยังทำหน้าที่สำคัญอย่างอื่น ในการดำรงชีวิตอีกด้วย เช่น ปากเรามีไว้รับประทาน อาหาร หลอดลม ปอด มีหน้าที่เกี่ยวกับหายใจ เป็นต้น

ชนิดและลักษณะของเสียงสระในภาษาไทย

โดยทั่วไป เสียงในภาษามีอยู่ ๓ ชนิด ได้แก่ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

เสียงสระ หมายถึง เสียงที่เกิดจากลมที่ออกจากปอดผ่านหลอดลม และกล่องเสียง ที่ลำคอออกมา ผ่านช่องปาก หรือช่องจมูก โดยไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่หนึ่งใดในช่องทางของลม แต่ในขณะที่เราออกเสียงสระ สายเสียงที่อยู่ในกล่องเสียงจะปิดและเปิดอย่างรวดเร็ว สายเสียงจึงมีความสั่นสะเทือน บังเกิดความกังวานหรือความก้อง และออกเสียงได้นาน เช่น อา อี อัว ฯลฯ

เสียงสระในภาษาไทยแบ่งออกได้ ๒๑ เสียง แบ่งเป็นเสียงสระเดี่ยว ๑๘ เสียง และเป็นเสียงสระประสม ๓ เสียง ดังนี้

เสียงสระเดี่ยว มีเสียงสระ ๑๘ เสียง แบ่งเป็นเสียงสั้น ๙ เสียง และเสียงยาว ๙ เสียงดังนี้

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
/อะ/	/อา/
/อิ/	/อี/
/ึ้/	/ือ้/
/อุ/	/อุุ/
/เอะ/	/เออ/
/แอะ/	/แเอ/
/เออะ/	/เออ/
/โอะ/	/โอ/
/เอะ/	/ออ/

สระเดี่ยว คือสระที่เปล่งออกมาเป็นเสียงเดี่ยว เกิดจากลมผ่านเส้นเสียง ซึ่งมีการสับแต่แล้วผ่านเลยไปทางช่องปาก โดยไม่ถูกกัก ณ อวัยวะใดอวัยวะหนึ่ง แต่จะถูกลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เมื่อนักเรียนออกเสียงสระเดี่ยวจึงมีอวัยวะสำคัญ ได้แก่ ลิ้นและริมฝีปาก ที่ร่วมกันสร้างเสียงสระให้แตกต่างกันออกไป การยกระดับลิ้น ระดับสูง กลาง ต่ำ ส่วนของลิ้น ลิ้นส่วนหน้า ส่วนกลาง ส่วนหลัง ลักษณะของริมฝีปากเหยียด ปกติ ห่อกลม และลักษณะช่องปาก แคบ ปานกลาง กว้าง ล้วนแต่ทำให้นักเรียนออกเสียงสระข้างต้นได้แตกต่างกัน ลักษณะอวัยวะในการออกเสียงสระ สรุปได้ดังนี้

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	ช่องปาก	ระดับลิ้น	ริมฝีปาก
อิ	อี	แคบ	ส่วนหน้ากระดกขึ้นสูง	เหยียดออก
เอะ	เอ	ปานกลาง	ส่วนหน้ากระดกปานกลาง	เหยียดออก
แอะ	แอ	กว้าง	ส่วนหน้าอยู่ในระดับต่ำ	เหยียดออก
อึ	อือ	แคบ	ส่วนกลางกระดกขึ้นสูง	ปกติ
เออะ	เออ	ปานกลาง	ส่วนกลางกระดกปานกลาง	ปกติ
อะ	อา	กว้าง	ส่วนกลางอยู่ในระดับต่ำ	ปกติ
อุ	อุ	แคบ	ส่วนหลังกระดกขึ้นสูง	ห่อกลม
โอะ	โอ	ปานกลาง	ส่วนหลังกระดกปานกลาง	ห่อกลม
เออะ	ออ	กว้าง	ส่วนหลังอยู่ในระดับต่ำ	ห่อกลม

สระประสมหรือสระเลื่อน

เสียงในภาษาไทยนอกจากจะจำแนกเป็นเสียงสระเดี่ยวหรือสระแท้ ๑๘ เสียงแล้ว ยังจำแนกเป็นเสียงสระประสมหรือสระเลื่อนอีก ๓ เสียง ที่เรียกว่าสระเลื่อนหรือสระประสมเพราะที่เกิดจากลมซึ่งเคลื่อนที่ผ่านอวัยวะในช่องปากที่มีการเปลี่ยนหรือเลื่อนเสียง ระหว่างสระเดี่ยว

สระประสม (สระเลื่อน)	มี ๓ เสียง คือ
เอีย	(อี + อา)
เอือ	(อือ + อา)
อัว	(อุ + อา)

ข้อสังเกต

อนึ่งตำราหลักภาษาไทยบางตำรานับเสียงสระมี ๒๔ เสียง โดยนับสระเดี่ยว ๑๘ เสียง เสียงสระประสม ๖ เสียง ซึ่งนอกจาก เอีย เอือ อัว แล้วยังมีสระเสียงสั้นอีก ๓ เสียง เอียะ เอือะ และอัวะ แต่คำที่ใช้สระเหล่านี้พบน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ และคำที่มาจากภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ เช่น ผัวะ ยัวะ เกียะ เจียะ มะเมีย เป็นต้น นักภาษาศาสตร์จึงไม่นับว่าสระเหล่านี้เป็นเสียงสำคัญในภาษา

บางตำราก็นับเสียงสระว่ามี ๓๒ เสียงโดยนับสระเดี่ยว ๑๘ เสียง ได้แก่ /อะ/ /อา/ /อิ/ /อี/ /อึ/ /อือ/ /อุ/ /อู/ /เอะ/ /เอ/ /แอะ/ /แอ/ /เออะ/ /เออ/ /โอะ/ /โอ/ /เออะ/ /ออ/ สระประสม ๖ เสียง ได้แก่ เอียะ เอือะ เอือะ เอือ อัวะ อัว

สระเกิน ๘ เสียง ได้แก่ /อำ/ /ไอ/ /ไอ/ /เอา/ /ฤ/ /ฤ/ /ฦ/ /ฦ/

บางตำราไม่นับสระเกินเพราะถือว่าเป็นสระที่ไม่ใช่สระแท้ๆ มีพยัญชนะมาประสม เช่น

อำ (อะ+ม)	มีเสียงตัว	ม	เป็นตัวสะกด
ไอ (อะ+ย)	มีเสียงตัว	ย	เป็นตัวสะกด
ไอ (อะ+ย)	มีเสียงตัว	ย	เป็นตัวสะกด
เอา (อะ+ว)	มีเสียง	ว	เป็นตัวสะกด
ฤ (รี) (ร + ิ)	มีเสียงพยัญชนะ	ร	
ฦ (รือ) (ร + ุ)	มีเสียงพยัญชนะ	ร	
ฦ (ลือ) (ล + ุ)	มีเสียงพยัญชนะ	ล	
ฦ (ลือ) (ล + ุ)	มีเสียงพยัญชนะ	ล	

ฉะนั้นบางตำราจึงนับเสียงสระว่า มีเพียง ๒๑ เสียง โดยไม่นับสระเกิน เพราะถือว่าไม่ใช่เสียงสระแท้ ๆ มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่และไม่นับสระประสม /เอียะ/ /เอือะ/ /อัวะ/ เพราะคำประสมสระเหล่านี้มีน้อยและเป็นคำยืมจากภาษาอื่น

แผนภาพอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง เสียงในภาษาไทย (เสียงสระ)
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

